

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Булик Ірини Леонтіївни на дисертацію Печори Каріни Володимирівни на тему «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – Право

Актуальність теми дослідження. Актуальність дисертаційної роботи на тему «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні» не викликає сумнівів та заперечень.

Більше того, нагальність окреслених в дисертаційному дослідженні питань, під час внесення змін до Закону України «Про валюту і валютні операції» щодо торгівлі валютними цінностями у період воєнного, надзвичайного стану наразі, лише зростає.

Як показує сучасний досвід, з настанням будь-яких кризових явищ в країні, законодавство що регулює суспільні відносини у сфері публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями не може залишатися сталим.

З огляду на зазначене, здобутки дисертанта зроблені на основі історичного аналізу походження та існування валютних цінностей, а також системного підходу до розуміння механізму публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, порівняльного аналізу характеристики механізмів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні, США, Німеччини, Польщі, Швейцарії, Японії, та застосуванні логічного методу при формулюванні висновків – підтверджують важливість дотримання принципів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями загалом, а також важливість досконалого теоретичного підґрунтя для практичного застосування механізмів законотворчості та процесуальних і процедурних механізмів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, зокрема.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Варто підкреслити, що науковий рівень і публікації здобувача на підставі

аналізу та порівняння між собою за змістом є взаємовідповідними та відображають сутність однієї наукової проблематики, що, у свою чергу, свідчить про глибоке й ґрунтовне опрацювання теми, її об'єкта та предмета. Вступ характеризується високим рівнем аргументації щодо необхідності опрацювання основних структурних елементів дисертації, вказується їх взаємопов'язаність та компліментарність одне відносно одного, аналіз змісту, висновків до кожного розділу та загальних висновків до роботи свідчить про правильність вибору інструментарію наукового дослідження, його влучність та можливість викладу шляхів розв'язання основних проблем саме завдяки високому науковому рівню відповідної дисертаційної праці.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано в 16 наукових праць (статті, тези доповідей), у тому числі 5 наукових статей у фахових наукових журналах України та 11 тез доповідей оприлюднених на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Ряд положень, висновків, пропозицій та рекомендацій, що викладені в дисертаційному дослідженні К.В. Печори, отримано вперше чи суттєво вдосконалено. Вони мають достатній ступінь наукової новизни. Наукова новизна отриманих результатів впливає з актуальності теми дослідження. Вона полягає також у тому, що сама кваліфікаційна наукова праця присвячена актуальним і малодослідженим питанням публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні. Так, здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання, що полягає у пошуку найефективніших підходів до створення дієвої фінансової системи, базуючись на аналізі специфіки її функціонування в умовах воєнного стану. Це особливо актуально в умовах постійних змін у зовнішньому та внутрішньому середовищах, які нині відбуваються в сфері економіки, а також розроблено на цій основі пропозиції щодо вдосконалення

чинного законодавства та практики його застосування.

Вперше розроблено авторське визначення терміну «валюта» як форма грошей, яка використовується для обміну товарів та послуг, а також для збереження вартості; обґрунтовано, що публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями України є сукупністю організаційно-правових, регуляторних, моніторингових і контрольних дій, що здійснюються державними органами та інституціями з метою забезпечення стабільності валютного ринку, захисту економічних інтересів держави, підтримки правопорядку та сприяння міжнародній економічній співпраці в сфері обігу валютних цінностей. сформульовано дефініцію механізму публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні та його елементів; встановлено ознаки, функції, методи публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні, а також запропоновано авторську класифікацію за двома критеріями: тип валютної операції та фінансові інструменти; досліджено нормативно – правове регулювання публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, запропоновано його кваліфікаційні групи (законодавчі акти; нормативно-правові акти НБУ; міжнародно-правові акти), здійснено ґрунтовну їх характеристику; класифіковано суб'єктів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями, а саме: державні органи; міжнародні організації; інші учасники, такі як валютні біржі, комерційні банки, підприємства та кредитно-фінансові установи, що здійснюють зовнішньоекономічні операції, фінансові установи, які виконують функції посередників на валютному ринку та здійснюють іноземні вкладення активів, фізичні особи, валютні брокерські фірми.

У дисертаційному дослідженні сформульовано низку положень, що мають важливе значення для науки фінансового права та діяльності суб'єктів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями.

Таким чином, дисертаційне дослідження К.В. Печори здійснене на високому теоретичному та методологічному рівнях. Висновки, положення, рекомендації та пропозиції дисертації, відповідають вимогам Положення на

здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими та логічними, мають достатній ступінь наукової новизни та практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість положень, висновків, рекомендацій і пропозицій дисертаційного дослідження К.В. Печори не викликають жодних сумнівів. Вони логічно слідують із тексту дисертаційного дослідження та базуються на власних судженнях автора, зібраних матеріалах, їх аналізі та узагальненні. Пропозиції, запропоновані дисертанткою, стосовно вдосконалення чинного законодавства України мають важливе теоретичне та практичне значення.

Тема дисертації ґрунтується на Цілях сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії розвитку фінансового сектору України 2020–2025 років (рішення регуляторів фінансового ринку від 16 січня 2020 року); Стратегії валютних інтервенцій Національного банку України (рішення Правління Національного банку України від 29 грудня 2020 року № 769-рш); Основних засадах грошово-кредитної політики на період воєнного стану (рішення Ради Національного банку України від 15 квітня 2022 року № 4-рд); Стратегії пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування (рішення Ради Національного банку України від 28 червня 2023 року). Робота відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2025–2029 роки (наказ МВС України від 21 травня 2024 року № 326) й основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 24 грудня 2024 року, протокол № 25).

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Результати наукового пошуку, що виносяться на захист, отримані завдяки застосуванню комплексу загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, спосіб

застосування яких визначений предметом та об'єктом дослідження, зумовлений метою і завданнями наукового пошуку, зокрема: діалектичний, герменевтичний, класифікації та групування, порівняльно-правовий, структурно-функціональний, структурно-логічний, статистичний та документального аналізу, моделювання та статистичний методи.

Методологічну основу дисертаційної праці складають класичні та сучасні концепції публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями на основі вчень зарубіжних та вітчизняних науковців.

Автор зазначає, що обрана методологія й відповідний концептуальний підхід, з урахуванням окреслених завдань і мети дослідження, амбітних цілей щодо розв'язання основних наукових завдань дозволили фундаментально підійти до питання тлумачення загально-правових і спеціальних категорій, окреслити всі необхідні елементи юридичних явищ і підкреслити не лише актуальність відповідної теми та виокремити й загострити увагу читача на найбільш проблемних питаннях, а й запропонувати ймовірні шляхи їх розв'язання найбільш ефективними інструментами.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення положень дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно містить новітні визначення основних понять, термінів і явищ, що безпосередньо стосуються торгівлі валютними цінностями, не лише на локальному прикладному рівні, а й з огляду на необхідність подальшого вдосконалення відповідних положень в межах науки фінансового права.

Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, висновки, рекомендації та пропозиції впроваджено та може бути використано в:

– *нормотворчій діяльності* – щоб удосконалити чинне законодавство, що регламентує публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями (Закон України «Про доповнення статтями 16-25 Закону України «Про валюту і валютні операції» щодо визначення поняття торгівлі валютними цінностями»);

– *в освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Фінансове право», «Концептуальні проблеми фінансового права України»,

«Податкове право», «Правове регулювання економіки України», «Банківське право», а також дисциплін, дотичних до сфери економічної безпеки та відповідного правового регулювання, під час підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

– у науковій діяльності – при підготовці монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову;

– у практичній діяльності Бюро економічної безпеки України (зазначені результати наукових досліджень надали можливість підвищити ефективність оцінювання ризиків у сфері економіки, пов'язаних із торгівлею валютними цінностями й зовнішньоекономічною діяльністю, та напрацювати відповідні заходи мінімізації зазначених ризиків);

– у практичній діяльності відділення № 4 ПуАТ «КБ «АКОРДБАНК» у м. Києві: використані 1) при розробці внутрішніх нормативних документів, що регулюють облік та реалізацію валютних цінностей; 2) у частині визначення повноважень працівників банку, які відповідають за проведення фінансового моніторингу при здійсненні торгівлі валютними цінностями з використанням таких інструментів, як: перевірка дотримання учасниками ринку правил звітності; аналіз підозрілих операцій та застосування відповідних заходів реагування; аудит діяльності суб'єктів валютного ринку тощо; 3) визначена безпосередня відповідальність учасників ринку за порушення правил торгівлі валютними цінностями, зокрема: штрафні санкції; тимчасове або повне позбавлення ліцензії; інші заходи вилучення, передбачені чинним законодавством.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація написана українською мовою, відповідає вимогам, що висуваються до підготовки такого виду робіт. Складається з анотації, переліку умовних

позначень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та трьох додатків.

Анотація у стислій формі містить основні тези дисертаційного дослідження, викладена українською та англійською мовами.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні» складається з трьох підрозділів:

Підрозділ 1.1. «Теоретичні основи та ретроспектива виникнення і розвитку публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями».

Підрозділ 1.2. «Методологічні засади публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями».

Підрозділ 1.3. «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні та за кордоном».

Розділ 2 «Механізм публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні» складається з трьох підрозділів:

Підрозділ 2.1. «Загальна характеристика механізму публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями».

Підрозділ 2.2. «Нормативно – правове забезпечення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями».

Підрозділ 2.3. «Характеристика системи суб'єктів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями».

Розділ 3 «Удосконалення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні» складається з двох підрозділів:

Підрозділ 3.1. «Напрями вдосконалення публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями».

Підрозділ 3.2. «Шляхи взаємодії державних органів щодо публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні».

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження К.В. Печори на тему «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні»

мають значну науково-практичну цінність, так як, у вітчизняній юридичній науці комплексні дослідження публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні не проводилися. Враховуючи стратегічну важливість сфери публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями для процесу державотворення України, дослідження у цій сфері є актуальним та мість значний науковий і практичний потенціал. Його результати сприятимуть вдосконаленню державної політики, забезпеченню прозорості фінансових ринків та адаптації до сучасних викликів глобалізованого світу.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи кваліфікаційну наукову працю, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні питання, що потребують додаткової аргументації, пояснень у ході публічного захисту або спрямовані на їх врахування в подальшій науковій роботі, зокрема:

1. Що стосується розподілу автором механізмів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями як-то: правове регулювання, регулюючі органи, контроль та нагляд. На нашу думку, було б доцільніше деталізувати критерії, за якими автор їх виокремлює та виводить зазначенні поняття.

2. Поза увагою автора залишилось питання фінансово-правової відповідальності суб'єктів публічного адміністрування торгівлі валютними цінностями за порушення у сфері валютного регулювання. Вважаємо, що присутність у роботі окресленого питання лише б посилює враження від дисертаційного дослідження та надало б їй ще більшого практичного застосування?

Разом з тим, наведені вище зауваження та пропозиції в основному мають дискусійний характер і слугують підставою для плідної та конструктивної наукової дискусії під час публічного захисту дисертаційної роботи й не впливають на високу наукову цінність дисертаційного дослідження. За своєю актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та практичною значущістю отриманих результатів робота є суттєвим внеском у науку філософію права.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час рецензування дисертаційного дослідження й опрацювання наукових публікацій К.В. Печори фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертація є оригінальною, самостійно виконаною працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Каріни Володимирівни Печори на тему «Публічне адміністрування торгівлі валютними цінностями в Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним і завершеним науковим дослідженням.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих дисертантом результатів, дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261, Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Печора Каріна Володимирівна – на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 – Право зі спеціальності 081 – Право.

Рецензент:

**доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент**

Ірина БУЛИК